

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé
v/ leder Ine Marie Eriksen Søreide
Stortinget
0026 Oslo

Oslo, 31. oktober 2011

Jeg viser til brev av 21. oktober d.å. fra lederen i utenriks- og forsvarskomiteen med spørsmål vedrørende Meld. St. 25 (2010-2011) om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2010, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid.

1. Forslag fra Norges fredslag om mer åpenhet

Regjeringen har som mål å utvise mest mulig åpenhet når det gjelder eksporten av forsvarsmateriell, samt om eksportkontrollpolitikken og praktiseringen av regelverket. Åpenheten er betydelig styrket siden den første meldingen til Stortinget ble lagt frem i 1996. Samtidig er det nødvendig å sikre at økt innsyn om eksporten skjer innenfor rammen av den lovbestemte taushetsplikten som eksportkontrollloven setter. I henhold til loven plikter enhver å gi Utenriksdepartementet den bistand og de opplysninger som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven eller i forskrifter gitt i medhold av den blir fulgt. En slik vid rett til innhenting av informasjon har sitt motstykke i de strenge taushetsbestemmelsene om at enhver har taushetsplikt om det de får kunnskap om etter loven. I Norge er forsvarsmateriellindustrien preget av få og store produsenter av spesifikke varer, noe som representere en ekstra utfordring i forhold til ønsket om større åpenhet.

Jeg vil påpeke at meldingen som er fremlagt de siste årene gir informasjon om de forholdene som er nevnt av Norges Fredslag. Meldingen omtaler tjenesteytelser i tilknytning til de varene tjenestene gjelder, det gis en beskrivelse av varene som er utført og det opplyses hvilke kriterier som er benyttet i forbindelse med lisensavslag. Innenfor de rammene som taushetsplikten setter, vil Regjeringen fortsette å vurdere muligheter for økt innsyn i eksporten.

2. Forslag fra Kirkens Nødhjelp om krav til merking

I Norge er det bare Nammo Raufoss AS som produserer ammunisjon, og konsernet har systemer som innebærer at all ammunisjon som produseres av konsernet er merket og kan spores.

Når det gjelder Kirkens Nødhjelps forslag er det viktig å legge til grunn at en patron består av henholdsvis hylse og prosjektil. Nammo-konsernets merking gjøres på hylsebunnen, og/eller hylsen, og/eller prosjektilet. Merkingens plassering avhenger av kaliberstørrelsen.

Nammo-konsernet fører register over all produksjon og alle salg. Merkingen og registeret betyr at alle leveranser fra konsernet kan spores. I samarbeid med industrien vil vi fortsette å se på muligheter for å bedre norske produsenters merkings- og sporingsmekanismer.

3. Anvendelse av EUs adferdskodeks

Regjeringen besluttet i 2009 å ta EUs åtte kriterier inn i retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av våpen, militært materiell, samt teknologi og tjenester for militære formål. Kriteriene er reflektert i vedlegg A i retningslinjene. Vedlegg A-kriterium 2 retter seg mot respekten for menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett i mottakerstaten. Her heter det bl.a. at eksportlandet skal avstå fra å utstede eksportlisens når det er åpenbar fare for at den militære teknologien eller utstyret kan bli brukt til intern undertrykking eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett, samt utøve særlig forsiktighet og ta hensyn til hvilken type militær teknologi eller utstyr som søkes utført når FN, Europarådet eller EU har konstatert alvorlige brudd på menneskerettighetene i mottakerstaten.

Som nevnt i mitt brev av 25. ds. til lederen i utenriks- og forsvarskomiteen gir Retningslinjene, herunder Vedlegg A-kriteriene, et solid grunnlag for å foreta en bred, grundig og helhetlig vurdering av både innenriks- og utenrikspolitiske forhold i et aktuelt mottakerland.

4. EU/EØS-direktiv om forenkling av lisensieringsformater - Kontroll med bedrifter som har generelle lisenser

Regjeringen har besluttet å gjennomføre et EØS-relevant direktiv rettet mot et mer forenklet og forutsigbart lisensieringsregime innenfor EU og EØS-området (Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/43/EF av 6. mai 2009 om forenkling av vilkår for overføringer av forsvarsrelaterte produkter i Fellesskapet). Direktivet vil gjennomføres ved en forskriftsendring, etter vedtak i EØS-komiteén. Direktivet innebærer at det fra 1. juli 2012 kan utstedes generelle lisenser til norske bedrifter med lang varighet for eksport til sertifiserte bedrifter innenfor EU/EØS-området. Samtidig vil norske sertifiserte bedrifter kunne motta deler og komponenter på samme måte fra bedrifter i andre EU/EØS land.

Det er nasjonal myndighet i avsenderlandet som utsteder generell lisens til avsenderbedrifter innen de rammer og eksportrestriksjoner som følger av gjeldende nasjonal politikk.

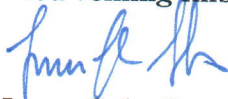
Bruk av generell lisens med lang varighet innebærer at vekt flyttes fra forhåndskontroll til etterkontroll hos avsenderbedriftene. Direktivet stiller krav til detaljerte registre i avsenderbedriftene. Det forutsettes at nasjonal myndighet følger opp bedriftene jevnlig og foretar stedlig kontroll.

Som ledd i å sikre kontrollen med eksportaktiviteter knyttet til generelle lisenser, vil Utenriksdepartementet gjennomføre regelmessig dialog og periodisk gjennomgang av bedriftens eksportaktiviteter. Departementet har også et etablert samarbeid med tollvesenet om gjennomføringen av kontrollen med eksport av strategiske varer, herunder ved bruk av tollrevisorer for å kontrollere bedriftenes eksportaktiviteter, gjennomføring av fysisk varekontroll eller kontroll av relevante dokumenter knyttet til bedriftenes eksport.

Jeg vil også vise til at brudd på krav og begrensninger knyttet til generelle lisenser vil omfattes av straffebestemmelsene i eksportkontrollloven. Mislighold av vilkår som er satt vil også kunne medføre at adgang til å benytte generelle lisenser tilbakekalles, selv om misligholdet i seg selv ikke rammes av straffebudene.

Avslutningsvis vil jeg understreke at utstedelse av generelle lisenser vil være gjenstand for grundige vurderinger i departementet, både når det gjelder om en bedrift vil ha reell nytte av en slik ordning og av bedriftens troverdighet og evne til å etterleve betingelsene. For bedrifter som ikke har et betydelig samarbeid med bedrifter i EU- eller andre EØS-land som forutsatt i direktivet, vil det fortsatt måtte søkes om eksportlisens som før.

Med vennlig hilsen,

Jonas Gahr Støre